

VANHUUDEN KYNNYKSELLÄ

KIRJOITTANUT

J. LÖFBERG

HELSINKI
TYÖVÄEN SANOMALEHTI O. Y.

HELSINKI
TYÖVÄEN KIRJAPAINO 1906

» **K**uulehan, Aapeli, selittäppä sinä minulle eräs asia, jota minä olen hyvin usein hautonut päässäni, mutta josta en ole tuotakaan selvempää saanut; sinä sen ehkä voisit hyvin tietää, kun tiedän sinulla olevan paljon enemmän kokemuksia maailmasta kuin minulla?» sanoi eräänä iltana renki Pekka toverilleen puhdetöihin ruvettaessa.

»Mikä se sitte niin ihmeellinen asia on», kysyi Aapeli.

»Lieneekö tuo siltä ihmeellinen, vaikka ei vaan ota minuun pystyäkseen. Tarkoitin näet sitä juttua, josta yksi ja toinen aina kertoo, kuinka nyt ovat ruvenneet köyhät työmiehet ja palvelijat eri paikkakunnilla vaatimaan isänniltään helpotusta työnteossa eli toisin sanoen työpäivän lyhentämistä, ja että palkkoja siltä korotettaisiin. Tässä se nyt on koko juttu, jota olen miettinyt; selittäpä nyt, Aapeli, olisiko tuossa mitään miettimisen arvoista. Vaan onko se vaan ilkeämielisten laiskurien tavoittelemaa tyhmyyttä».

»Laiskureille — jos heitä lienee olemassa — kuuluu tuo asia kaikkein vähimmin. Mutta ahkeralle työntekijälle on kyllä liikaa koko joukko nykyisessä työpäivässä. Pitäisi kyllä olla selvillä tässäkin meidän kylällä jokaisella, miksi muualla

vaativat työpäivän lyhennystä, sillä onhan meidänkin hartioitamme rutistamassa työnteko liian kovassa muodossa. Mutta että tarkalleen ymmärtäisit mitä hyötyä on köyhille työpäivän lyhentämisestä, on asialla kyllä toinenlainenkin merkitys.

Sinä olet nyt tässä talossa ja teet työtä rajoittomasti; nouset varhaisesta aamusta liikkeelle ja saat lopettaa myöhään illalla. Tästä saat hoitoa talosta palvelusaikasi. Mutta hoito ei ole sellaista kuin isännällä tai hänen perheellään, vaan on se rajoitettu sen mukaiseksi kuin isäntäväki on harkinnut riittäväksi rengille. On myönnetty lepoaikaakin, mutta siinä ei ole kysymyksessä sinun mielipiteesi eikä sekään seikka, oletko sillä ajalla vahvistunut tarpeeksi asti seuraavan päivän ponnistuksiin. Isäntä on vaan myöntänyt lepoa sinulle sillä perusteella, että on yleisenä tapana hiukan sydänyöllä levähtää. Etkä sinäkään suuria välitä omasta itsestäsi, kun vielä näet, etteivät muutkaan välitä, vaan samalla tavalla »ovat tuolla niinkuin tässäkin talossa». Ja mitähän siitä välittäisikään, kun on vielä nuori, vankka ja voimakas! Iloisena alat päivän toisen perään. Tai jos toisinaan tuntuukin ikäänkuin väsymystä jäsenissäsi, tiedät tuon jo entuudestaan olevan ohimenevää ja kuittaa mokomat pikkuasiat tekemällä työtä lujasti, josta voit säävuttaa hetkellisen mielihyvän isännältä.

Mutta ajat kuluvat ja sinäkin kulut aikojen mukana, tehdessäsi työtä uskollisesti niinkuin kaikki kunnon miehet. Vähitellen alkaa kuitenkin

kin jäseniäsi vaivaamaan väsymys tiheämmin kuin ennen. Sinä arvelet sellaiset oireet olevan jo vanhuutta, mutta ihmettelet samalla, miksi se noin tuntuva on vielä kohtalaisen nuoressa miehessä. Tuosta et kuitenkaan syytä itseäsi, sillä uskothan vielä voimia hartioissasi olevan; vielä vähemmän sitä luet isännänkään viaksi, kun olet huomannut, ettei hän ole pahempi toisia missään suhteessa. Mutta ihan yksinkertaisesti päätät tuon syyn olevan työssä, jota mielestäsi sinulla on liian paljon, ja jota ei muka voi auttaa, jos tahtoo pysyä isännän suosiossa. Helpotusta sinä kuitenkin kaipaat ja päätät sitä hakea, muuttamalla paikkaa. Jo alussa huomaat, että siinäkin on sinulla liian paljon työtä. Et ole tyytyväinen, sillä jäseniäsi väsyttää. Tulet tuskalliseksi. Koettelet varmuuden vuoksi vielä useammin muuttaa, mutta kaikissa on sama edessä; ei ole suurta erotusta eri paikkojen työjärjestelmässä. Näin palveltuasi vuosikausia, herrät ihan itsestäsi näkemään isännissä jonkinmoista säälimättömyyttä, sen tähden että he teettävät työtä enemmän kuin sinä jaksaisitkaan. Päätät silloin olla vastaisuudessa varovainen ja käyttää voimiasi siten, että ne pitemmälle riittäisivät ja tehdä työsi tasaisesti ja maltillisena. Mutta isäntä seuraa tarkasti työntekoasi ja arvostelee sitä. Hän moittii sinua liian hiljaiseksi ja katuu, että on luvannut niin ja niin paljon palkkaa. Enemmän katseltuaan kohdistuu hänen ajatuksensa yhä terävämmin sinuun; päättelee liikkeitäsi työssä laiskan liikkeiksi, ei halua sen

tähden sinua kauvan pitää, vaan ottaa ahkeramman ja vankemman. Silloin joudut edelleen toiseen paikkaan, jossa rajaton työ ja aika sinua kiirehtimällä kuluttaa ja vanhentaa. Siinä paikassa saat samanlaiset arvostelut työstäsi.

Mutta sittenkin täytyy sinun tehdä työtä, sillä eihän ole muutakaan elinkeinoa tarjolla, ei ole säästöjäkään, joilla voisit elää. Saat vielä työtä paikkakunnallasi sentähden, että kaikki tuntevat sinut kunnan mieheksi, mutta yleensä he eivät ole täydellisesti tyytyväisiä työhösi. He valittavat sinua hitaaksi ja vanhaksi. »Tulee työtä vähän», he sanovat.

Ja vanhentunut sinä oletkin, sillä jäsenesi ovat jo kankeat ja heikot; ruumiisi samoin tuntee vanhuuden vaivoja. Ajattelevaisena alat silloin katsella kohtaloasi silmiin. Kumminkin tiedät, ettet vielä olekaan ijältäsi siinä määrin vanhentunut, kuin voimasi osottavat, vaan että olet ruumiillisesti kuihdutettu liiallisella työllä ennen aikaasi. Tuon huomattuasi tunnet olevasi onneton ihminen elämässä; vaikka oletkin voimasi työhön uhrannut. Sentähden huudat tuskaallisesti: Mutta kuka minut elättää vanhana, kun en enää kykene työtä riittävästi tekemään!»

Tuohon huutoosi ei kukaan vastaa. Ja kuka olisikaan tilaisuudessa siihen, sillä isännät ja rikkaat hykertelevät käsiään mielihyvissään siitä, että heidän työntekijäjoukkonsa on aina nuorta, voimakasta väkeä. Työntekijät taas eivät tunne asemaansa, eivätkä osaa vastatakaan, kun luulevat sinun lörpöttelevän; kokemus ei ole

vielä näyttänyt heille samaa kuin sinulle. Sentähden he vain rientävätkin hurjaa kilpajuoksua — sinun perässäsi, he eivät aavistakaan edessään olevan sitä vaarallista pykälää, jolle sinä jo olet astunut ja jolta päästät tuskallisen huutosi, varoitukseksi perässäsi tulijoille.

Alkaessasi sitte tuota vanhuuden taivalta, rupeat surkeasti valittamaan toivotonta kohtaloasi. Joku sanoo sinulle:

»Miksi et ole säästänyt palkastasi vanhuuden varalle?»

Sinun sydäntäsi vihlasee kipeästi, kuullessasi tuommoista, sillä tiedäthän tarkalleen, ettet ole ollut tuhlari, päin vastoin niin säästäväinen kuin kunnan mies voi olla.

Pakollisesti tunkeutuu mieleesi ajatus:

»He ovat minua pettäneet. He ovat ennen aikaani kuihduttaneet voimani luonnottomalla työnteolla ja sen ohessa orjuuttaneet minua siihen määrään, etten ole aikoinani kyennyt parantamaan kurjaa asemaani. Kokemus nyt kyllä osottaa totuutta, se näyttää, että olen rajattomalla työnteolla edistänyt rikkaita ja sortanut — itseäni. Mutta sitä en voi enää auttaa, olen pakotettu onnettomaksi, kurjaksi».

»Miksikä olet antanut pettää itseäsi», ilvehtii muuan vankka mies, joka ei usko työssä uupuvansa.

»Minä en ole tuntenut maailmaa enkä itseäni siihen määrään kuin nyt», vastaat sinä.

Mutta sitte sinä katsot jälkeesi, jossa nuori, vankka väki jälkiäsi kiiruhtaa, ja huudat heille:

»Veikot, siskot, maailma pettää teitä! Rikkaat pitävät köyhiä leikkikalunaan. Vaatikkaa itselleen enemmän vapautta, vaatikkaa kohtuullinen palkka työstänne! Vapautta vaatikka sen tähden että voisitte kehittää itseänne henkisesti, että saisitte tilaisuutta hankkia niitä tietoja, jotka ohjaavat teitä näkemään sorretun tilanne, jotka kehittävät teitä omia etujanne valvomaan. Palkkaa vaatikka sen oikeina ansaitsijoina, että voisitte itse turvata vanhuutenne päivät, sillä kukaan ei teistä silloin huolehdi, kuin huomataan, että olette jo kaiken voimanne työhön uhranneet, vaikka ikää vielä olisi elämisen varalle. Älkää luulko, että siinä pienessä palkan nimellisessä on teille tarpeeksi, että sillä voisitte itsenne vanhoina elättää. Sekin vähä vielä maksetaan ikäänkuin armosta. Suuremman osan työnne tulokista pitävät muut. He komeilevat ja suuria summia jakavat kunniallisina perintöinä omille lapsilleen. Näitä asioita pitävät rikkaat salassa köyhiltä, he orjuuttavat työntekijän kokonaan työllä ettei tämä olisi tilaisuudessa missään tapauksessa saamaan tosiasioita selville, seikka mikä olisi köyhille itselleen hyödyksi. Sen sijaan he selittävät raatajajoukolleen, että muka köyhät ja kurjat ovat luotu asemaansa, rikkaus samoin riippuu sallimuksesta, ja kumpainkin, sekä köyhien että rikasten, täytyy olla osaansa tyytyväisiä.

Niin kauan kun me köyhät olemme tietämättömiä kohtalostamme emmekä itse kykene asioitamme arvostelemaan, uskommekin helposti

kaikkea, mitä parempiosaiset meille puhuvat hyödyttääkseen itseänsä. Ja vaikka jokapäiväinen kokemus kyllä osottaa meille, että mahtava rahavalta pitää meitä alhaisessa tilassa, niin tietämättöminä ollen emme sitä huomaa aikoinaan. Vanhana sen kyllä näemme selvästi edessämme, mutta silloin se on jo liian myöhään. Sentähden herättäkäämme kaikkia köyhiä hyvissä ajoissa itsetietoisuuteen ja toimintaan!

Jos nyt olet, Pekka, tarkalleen seurannut tätä esitystäni, olet ehkä voinut päästä alkukäsitykseen siitä miksi köyhät ovat alkaneet vaatia työpäivän lyhennystä ja palkkojen korottamista. Samalla sopinee myöskin tehdä johtopäätöksiä siitä, onko noissa vaatimuksissa mitään miettimisen aihetta vai ovatko ne laiskottelijain lörpöttelemää tyhmyyttä. Koetappa siihen vastata», sanoi Aapeli.

»En epäile sanaisi totuutta, sillä vasta nyt ymmärrän, että meillä köyhillä on muutakin tehtävää kuin tähän asti olemme tehneet. Sinä olet tällä kertaa ikäänkuin aukassut silmäni näkemään sen voiman, jonka alle me köyhät olemme olleet rutistettuina ja joka ei täyty milloinkaan, vaan vaatii yhä enemmän ja enemmän meidän köyhien voimia uhrikseen, vahvistaakseen siten voimansa suuruutta. Samalla olet myöskin näyttänyt minulle niitä välineitä, joita käyttämällä voimme hankkia itsellemme onnen», vastasi Pekka innokkaasti.

»Mutta me olemme voimattomat niin kauan kun olemme vielä hajallamme. Ennen kaikkea

on tarpeellista perustaa yhdistys, jossa kaikki köyhät kokoontuvat yhdeksi voimaksi ja yksimieliseksi joukoksi; sitten vasta voimme vaatia itsellemme vapautta ja suurempaa osaa työmme tuloksista», huomautti Aapeli.

»Joka tapauksessa meidän täytyy toimia riipeästi, että jokainen tulee tietämään, miksi köyhät tässäkin meidän kylässä alkavat kohta vaatia työpäivän lyhennystä ja suurempaa palkkaa», sanoi Pekka.

»Ja että jokainen samalla tulisi tarkasti tuntemaan oman tilansa, ettei tarvitsisi tietämättömänä astua vanhuuden kynnykselle asti», lisäsi Aapeli.

